فصلنامه تحقیقات علوم تربیتی در نظام آموزشی

شماره مجوز: ۹۴۲۲۱ ((شماره چهارم-بهار۱۴۰۳)) ISSN : 2981-099X

بررسی ارتباط بین هوش معنوی و سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد

(تاریخ دریافت ۱۴۰۳/۰۱/۲۲، تاریخ تصویب ۱۴۰۳/۰۳/۰۱)

حکیمه رضایی

دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی و آموزگار آموزش و پرورش

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین هوش معنوی و سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد می¬باشد. روش پژوهش توصیفی- همبستگی و به لحاظ هدف، کاربردی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد بودند که به با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده تعداد ۱۳۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه هوش معنوی آمرام(۲۰۰۸)، پرسشنامه سلامت روانی گلدیبرگ می باشد. با ضریب همبستگی اسپیرمن و رگرسیون چند متغیره مشخص شد که بین هوش معنوی و سلامت روانی دانش آموزان شهرستان خرم آباد ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد نتایج ضریب رگرسیون چندگانه بین مولفه¬های هوش معنوی و سلامت روانی نشان دهنده¬ی این واقعیت بود که مولفه¬های هوش معنوی توانسته اند حدود ۰/۴۴۲ درصد از واریانس تغییرات سلامت روانی را پیش بینی کنند، و در میان ابعاد هوش معنوی نیز بعد خودآگاهی بیشترین تأثیر را در پیش¬ بینی میزان دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد را دارد.

واژه های کلیدی: هوش معنوی، سلامت روانی، دانش آموزانواژگان کلیدی: روش، نقش، ایفای نقش، سخنرانی، یادگیری

۱. مقدمه

یکی از شایستگی‌های محوری که موجب موفقیت سازمان می‌شود، هوش افراد است افـراد نیازمنـد پرورش هوش خود در تمام سطوح هستند تا بتوانند وظیفه‌شان را به طور متوازن و همـه جانبـه بـه انجام برسانند .از جمله هوش‌هایی که فرد را قادر می‌سازد تا اثربخشی خـود را در سـازمان افـزایش دهند هوش معنوی۱ است (نادری و همکاران،۱۳۸۹) هوش معنوی جنبه‌های بیرونـی هـوش را بـا جنبه‌های درونی معنویت تلفیق می‌کند و ظرفیت خارق‌العاده‌ای در فرد ایجاد می‌کند، به گونه‌ای که می‌تواند معنویـت را بـه شـکلی کـاربردی مـورد اسـتفاده قـرار دهـد (سـیکس و تـورنس۲،۲۰۰۹). یانگ(۲۰۰۷) بیان می‌کند :هوش معنوی ظرفیت انسان است برای جستجو و پرسیدن سؤالات غایی درباره معنای زندگی و به طور همزمان تجربه پیوند یکپارچه بین هر یک از ما و جهانی است که در آن زندگی می‌کنیم(به نقل از زارعی متین و همکاران، ۱۳۹۰). محققان هوش معنوی را بـه عنـوان هوشی که به حل مشکلات، معنا و ارزش می‌دهد تعریف می‌کنند که با استفاده از آن می‌توان اعمال و زندگی‌مان را در بافتی که از لحاظ معنا عمیق‌تر و وسیع‌تر باشد، قرار داد و به کمـک آن مـی‌تـوان سنجید که کدام راه و روش زندگی از دیگر راه‌ها و روش‌ها کاراتر، مؤثرتر و معنادارتر است (سـهرابی و همکاران،۲۰۰۸) برخورداری افراد از هوش معنوی بیشتر باعث آرامـش خـاطر و رضـایت بـاطن در آنان می‌شود. هم چنین افزایش خلاقیت، خوش بینی، اعتماد به نفـس و توجـه بـه ارزشـهای والای انسانی را در محیط کار نمایان می‌کند و به طور مثبت برسلامت روانی آنان تأثیر می‌گذارد. سـلامت روان یکی از ابعاد مهم سلامتی است. دربـاره مفهـوم سـلامت روان در میـان روانشناسـان اخـتلاف نظرهای زیادی وجود دارد؛ بنابر تعریف سازمان جهـانی بهداشـت، سـلامت روان عبـارت اسـت از قابلیت ارتباط موزون و هماهنگ بـا دیگـران، اصـلاح محـیط فـردی و اجتمـاعی و حـل تضـادها و تمایلات شخصی به طور منطقی، عادلانه و مناسب. در واقع سلامت روانی چیزی بیش از عدم وجود بیماری روحی است؛ بدین معنا که صرفاً به لحاظ نداشتن بیماری روحی نمی توان سلامت روانـی را

۱- spiritual intelligence

۲- Sisk. & Torrance

در فرد صدرصد تأیید کرد (خلعتبری و همکاران، ۱۳۹۰). سلامت روانی، مفهومی است که چگونگی تفکر، احساس و عملکرد ما را در مواجهه با موقعیت استرس زا نشان می دهد، به عبارت دیگر، به میزان برخورداری از سلامت روانی، عملکرد افراد در کنترل استرس، برقراری ارتباط با دیگران، ارزیابی و انتخاب راهبردهای مقابله متفاوت است (جوهانسن و همکاران،۲۰۰۹) به لحاظ علمی از آنجا که بررسی حاضر در قلمرو رفتار سازمانی محسوب می گردد و مفاهیم کلیدی رفتار سازمانی را مورد بررسی قرار می دهد نتایج این بررسی به گسترش و تعمیق دانش سازمانی خواهد افزود. هم چنین، نقش جدی و اساسی کمیت و کیفیت عملکرد مدیران در پویایی سازمان و عدم شناخت و توجه به مفاهیم روانشناختی سازمانی مانند هوش معنوی و سلامت روانی در مباحث رفتار سازمانی و همچنین وجود ابهام در سهم هر کدام از این عوامل بر سلامت روانی افراد ، مبین اهمیت و ضرورت این پژوهش است. از سوی دیگر پرورش مثبت هوش معنوی و بهبود سلامت روانی افراد پایدارترین منبع توسعه محسوب شده و نیاز اساسی سازمان‌های هزاره سوم است. در این راستا محیط‌های کاری سازمان‌های دولتی نیز در قلمرو عمومی قرار می‌گیرند و بهبود سلامت روانی افراد نقش بسزایی در ارتقاء نحوه ارائه خدمات به شهروندان دارد(ووگان،۲۰۰۳). جریانی گسترده از تغییرات و تحولات از اواخر قرن بیستم آغاز شده است که پایه های پارادایم های سنتی رادر همه حوزه ها و به ویژه در علوم اجتماعی به شدت سست کرده است . در پارادایم های جدید بجای تاکید بر مدل سنتی و فرماندهی بر گروهای مشارکتی برخلاقیت و معنویت تاکید می شود . سازمان ها با کارکنان رشد یافته و بالنده ای روبرویند که در پی یافتن کاری با معنا ،هدفمند وپرورش محیط های کاری با چنین ویژگی هایی هستند. معنویت به عنوان یکی از ابعاد انسانیت شامل آگاهی و خودشناسی می شود بیلوتا معتقد است معنویت ، نیاز فراتر رفتن از خود در زندگی روز مره و یکپارچه شدن با کسی غیر از خودمان است ، این آگاهی ممکن است منجر به تجربه ای شود که فراتر از خودمان است (غباری بناب و همکاران ، ۱۳۸۶) معنویت امری همگانی است و همانند هیجان ،درجات و جلوه ها ی مختلفی دارد . ممکن است هشیار یا ناهشیار ،رشد یافته یا غیر رشد یافته ،سالم یا بیمار گونه ،ساده یا پیچیده و مفید یا خطرناک باشد(وگان،۲۰۰۳). در مجموع باعنایت به اهمیت و ضرورت مفاهیم هوش معنوی، سلامت روانی ، با لزوم توجه به این دو مفهوم وکمبود تحقیقات پیرامون این موضوع ، پژوهش حاضر تلاش دارد با هدف معرفی هوش معنوی به عنوان عوامل تأثیرگذار بر

سلامت روانی دانش آموزان به ارائه پیشنهادات لازم به منظور بهبود وضعیت سلامت روانی دانش آموزان و موفقیت تحصیلی آنان متأثر از هوش معنوی و با تعمیم نتایج آن برای مدیران کلیه سازمان‌ها، در برنامه‌ریزی‌ها و اتخاذ خط مشی‌های مناسب، مفید واقع گردد.

۲-روش شناسی پژوهش

با توجه به این که پژوهشگر در صدد سنجش ارتباط بین هوش معنوی با سلامت روانی دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد می باشد، روش پژوهش توصیفی- همبستگی و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد می باشد که به با مراجعه به جدول کرجسی و مورگان و روش نمونه گیری تصادفی ساده تعداد ۵۰ نفر دانش آموز دختر و ۸۰ دانش آموز پسر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند در پژوهش حاضر از سه نوع پرسشنامه استفاده شد

الف: پرسشنامه هوش معنوی

پرسشنامه هوش معنوی دارای ۴۴ گویه و توسط آمرام(۲۰۰۸) تدوین شده است که ۵ مولفه ، شعور و خودآگاهی، موهبت،احساس معنا و هدف، تعالی جویی و حقیقت جویی را با استفاده از مقیاس پنج ارزشی لیکرت مورد سنجش قرار می دهد. این آزمون در سال ۱۳۸۷ توسط عبداله‌زاده با همکاری مهدیه کشمیری و فاطمه عرب‌عامری روی دانش آموزان هنجار شده است.

ب: پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ)

پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ) توسط گلدیبرک و هیلر در سال (۱۹۷۹) ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۲۸ سوال پنج خرده مقیاس سلامت روانی (علائم جسمانی، اضطراب، افسردگی و اختلال در عملکرد و واکنش اجتماعی) را مورد سنجش قرار می دهد. این پرسشنامه در سال ۱۳۷۶ توسط هومن در دانشگاه تربیت معلم تهران مورد بررسی قرار گرفت. ضریب همسانی درونی مربوط به نمرات خام و نمرات استاندارد شده این مقیاس بر مبنای فرمول کرونباخ به ترتیب برابر با ۸۴٪ و ۸۳٪ به دست آمد (هومن، ۱۳۷۶). جهت بررسی روائی محتوایی پرسشنامه‌ها، به نظر پنج نفر از متخصصان حوزه مدیریت ورزشی استناد می‌گردد. مبنای تأیید روائی در مورد هر سؤال این است که حدأقل پنج نفر از مجموع هفت نفر، آن سؤال را مناسب ارزیابی کرده باشند. همچنین جهت بررسی پایایی پرسشنامه‌ها هر یک از متغیرهای پژوهش تحلیل عاملی تأییدی می‌گردند. علاوه بر این

ضریب آلفای کرونباخ هر یک از پرسشنامه‌ها نیز مورد بررسی قرار می‌گیرند.

در پژوهش حاضر، بسته به اهداف و فرضیه‌های پژوهش، از روش‌های مختلفی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده می‌گردد. به طور کلی در سطح آمار توصیفی از شاخص‌هایی همچون جداول و نمودارهای توزیع فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد، و در سطح آمار استنباطی از آزمون‌هایی همچون آزمون کولموگراف اسمیرنوف بری تعیین نوع توزیع داده ها (نرمال یا غیر نرمال)، آزمون t تک نمونه‌ای، آزمون tبرای دو گروه مستقل،آزمون همبستگی پیرسون برای تعیین رابطه بین متغیرها ، آزمون رگرسیون چندگانه (مدل همزمان) (برای تعیین میزان پیش بینی متغیر ملاک از متغیر پیش بین، استفاده می‌گردد. یادآور می‌شود که نرم‌افزار مورد استفاده جهت تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش، نرم‌افزارSPSS۲۱ می‌باشد.

۳-یافته‌های پژوهش

فرضیه اصلی:

H۰ : بین هوش معنوی و سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد ارتباط معناداری وجود ندارد

H۱ : بین هوش معنوی و سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد ارتباط معناداری وجود دارد

جدول ۱-همبستگی بین متغیرهای هوش معنوی و سلامت روانی

متغیر	ضریب همبستگی(R)	سطح معنی داری(sig)
هوش معنوی	۰/۵۳۸	۰/۰۰۰۱
سلامت روانی		

همانطور که در جدول (۴-۵) ملاحظه می شود باتوجه به ضرایب همبستگی پیرسون۵۳۸ /. و سطح معناداری (p≤۰/۰۰۰۱)؛ فرض صفر رد می گردد. بنابراین بین هوش معنوی با سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد ارتباط معنی دار و مستقیمی وجود دارد.

فرضیه اول پژوهش

H۰ : بین هوش معنوی و ابعاد آن با سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد وجود ندارد

H۱ : بین هوش معنوی و سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد ارتباط معناداری وجود دارد .

جدول ۲، همبستگی بین هوش معنوی و ابعاد آن با سلامت روانی

متغیر وابسته	متغیر	هوش معنوی	شعور و خودآگاهی	موهبت	احساس معناداری	تعالی جویی	حقیقت جویی
سلامت روانی	R	۰/۴۰۱	۰/۲۴۷	۰/۲۷۸	۰/۲۲۴	۰/۴۲۱	۰/۳۷۲
	sig	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰
	N	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۰

همانطور که در جدول (۴-۶) ملاحظه می شود باتوجه به ضرایب همبستگی اسپیرمن و سطح معناداری ($p\leq ۰/۰۵$)؛ برای مولفه سلامت روانی با هوش معنوی و ابعاد آن شامل شعور و خودآگاهی، موهبت، معناداری، تعالی جویی و حقیقت جویی فرض صفر رد و فرض تحقیق تایید می گردد. بنابراین بین هوش معنوی و ابعاد آن با دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد مثبت و معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم

H۰ : هوش معنوی قابلیت پیش بینی میزان سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد را ندارد

H۱ : هوش معنوی قابلیت پیش بینی میزان سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد را ندارد.

جدول ۳ خلاصه‌ی الگوی رگرسیون

شاخص	R	R۲	خطای استاندارد برآورد
مقدار	۰/۶۴۰	۰/۴۴۲	۰/۲۲۱

با توجه به جدول ۳ مشخص می شود که ضریب رگرسیون چندگانه بین مولفه‌های هوش معنوی با سلامت روانی آن ها معادل (R۲=۰/۴۴۲)می باشد. این مقدار نشان دهنده‌ی این واقعیت است که مولفه‌های هوش معنوی توانسته اند حدود ۰/۴۴۲ درصد از واریانس تغییرات سلامت روانی را پیش بینی کنند.

جدول ۴ آماره‌های متغیر وارده در مدل برازش رگرسیون ابعاد هوش معنوی

نام متغیر	B	Std.B	Beta	T	sig
عرض از مبدا	۳/۷۶۰	۰/۵۱۶	_	۷/۲۸۹	۰.۰۰۰
موهبت	۲/۱۲۵	۰/۰۵۰	۰/۰۶۷	۱/۳۶۵	۰.۰۰۲
خودآگاهی	۱/۸۹۱	۰/۱۷۳	۲/۴۷۶	۱۲/۲۷۴	۰.۰۰۰
معناداری	۱/۱۵۲	۰/۱۸۲	۲/۱۰۶	۱۰/۳۹۵	۰.۰۰۰
تعالی جویی	۱/۰۷۰	۰/۰۸۴	۰/۴۶۷	۱۲/۷۰۰	۰.۰۰۰
حقیقت جویی	۰/۸۸۰	۰/۱۴۸	۰/۶۱۴	۵/۹۶۷	۰.۰۰۱

همانطور که در جدول۴ ملاحظه می‌شود،و با توجه به مقدار Beta=۲/۴۷۶ در جدول (۴-۱۲) میتوان گفت از میان ابعاد هوش معنوی بعد خودآگاهی بیشترین تاثیر را در پیش بینی میزان سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد را دارد.

٤. بحث و نتیجه گیری

فرضیه اصلی پژوهش به بررسی ارتباط بین هوش معنوی و ابعاد آن با سلامت روانی در دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد پرداخت که تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح($p\leq$۰/۰۵)؛ نشان داد بین هوش معنوی و سلامت روانی دانش آموزان ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد در تبیین نتایج حاصل می توان گفت که معنویت ، درون‌نگری ژرف جهت کشف همه ابعاد وجود درونی است .تجربه‌ای از به هم پیوستگی با هر چیزی؛ با انسان‌های دیگر یا همه اشیاء احساسی از جذمیت در برابر یک کل که همه آنها پذیرای فرد هستند و هم فرد پذیرای آنهاست .معنویت ، به زندگی معنا می‌بخشد و باعث می‌شود فرد کارش را ارزشمند پندارد و کارش را ناظر به هدفی متعالی تلقی کند .معنویت موجب به ذاتی رساندن هستی فرد می‌شود و دستاورد مهم آن، آرامش، شادی و امید است که مؤلفه های اصلی رضایت باطنی است .این رضایت با معنی هم رضایت در زندگی شخصی و هم رضایت شغلی در زندگی کاری است. برخورداری افراد از هوش معنوی بیشتر باعث آرامش خاطر و رضایت باطن آنان می‌شود و افزایش خلاقیت، خوش بینی، اعتماد به نفس و توجه به ارزش‌های والای انسانی را در محیط کار نمایان می‌کند و به طور مثبت بر سلامت روانی افراد تأثیر می‌گذارد لذا می‌توان گفت پرورش مثبت هوش معنوی مؤثر بر سلامت روانی دانش آموزان پایدارترین منبع توسعه محسوب شده و نیاز اساسی سازمان‌های هزاره سوم است. افراد زمانی هوش معنوی را به کار می برند که بخواهند از ظرفیت ها و منابع معنوی برای تصمیم گیری های مهم و اندیشه در موضوعات معنوی برای تصمیم گیری های مهم و اندیشه در موضوعات و جودی یا تلاش در جهت حل مسائل روزانه استفاده کنند. بنابراین، هوش معنوی موضوعات ذهنی معنویت را با تکالیف بیرونی جهان واقعی ادغام می کند از سوی دیگر با تکیه بر اینکه معنویت به زندگی کاری معنا بخشیده و درون نگری ژرف جهت کشف همه ابعاد وجود، درونی شده و باعث می‌شود که فرد کارش را ارزشمند پندارد و ناظر بر هدفی متعالی تلقی کند و در پرتو تجربه‌ای معنوی و احساس یگانگی یا ظهور و حضور نیروی فرا طبیعی در کار، شهود و خلاقیتش تقویت شده و

شکوفایی بیش از پیش محیطهای کاری تبلور می‌یابد .بنابراین رابطه هوش معنوی با نتایج و سلامت روانی را قوت بخشیده و بسط و توسعه داده و بر تأثیر حقیقت اعمال افراد بر موفقیت تأکید می‌کند. نتایج حاصل ازاین فرضیه همسو با پژوهش های موران(۱۳۸۸)، آسهرلوس (۱۳۹۰؛ چادوری(۲۰۱۱)؛ آدین بی (۲۰۰۹) می باشد.

در فرضیه دوم به بررسی این مسأله پرداخته شد که هوش معنوی تا چه اندازه میزان سلامت روانی دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد را مورد پیش بینی و تبیین قرار می دهند که تجزیه و تحلیل داده ها حاصل از ضریب رگرسیون چندگانه نشان دهنده‌ی این واقعیت بود که مولفه‌های هوش معنوی اند حدود ۰/۴۴۲ درصد از واریانس تغییرات سلامت روانی را پیش بینی کنند، و با توجه به مقدار Beta=۲/۴۷۶ از میان ابعاد هوش معنوی بعد خودآگاهی بیشترین تأثیر را در پیش بینی میزان سلامت روانی دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد را دارد. نتایج حاصل را می توان اینگونه استنباط کرد که هوش معنوی می تواند شکل تکامل یافته ای از توجه انسان در سازمان ها و ابزاری نوین و شایسته در دستان مدیران برای هویت بخشی به افراد در درون سازمان وتأمین رضایت آن‌ها باشد که این اهداف رابطه مستقیم با توانایی آن‌ها در برانگیختن احساسات خود و دیگران برای رسیدن به کارایی واثربخشی افراد دارد هوش معنوی به افراد در زمینه آگاهی بیشتر از روش های بین فردی، شناسایی و مدیریت تأثیر عواطف بر تفکر و رفتار، توسعه توانایی تشخیص تحرکات اجتماعی در محیط کار و درک چگونگی مدیریت روابط و بهبود آن ها کمک می نماید. خودآگاهی یا تشخیص احساس، در همان زمان که در حال وقوع است، بخش مهم و کلیدی هوش معنوی را تشکیل می‌دهد. توانایی کنترل و اداره لحظه به لحظه احساسات، نشان از درک خویشتن و خودآگاهی هستند، با توجه به قابلیت پیش بینی سلامت روانی توسط هوش معنوی می توان گفت که در هوش معنوی دانش آموزان مهارت هایی وجود دارند که پردازش اطلاعات هیجانی را تسهیل کرده و باعث انسجام آن‌ها می شود که این امر کارآیی آن‌ها را بالا می‌برد، روابط اجتماعی را بهبود بخشیده و در نهایت سلامت فرد را تضمین می کند . هوش معنوی دانش آموزان، آن‌ها را قادر می سازد که از طریق تشخیص احساسات ، عقاید و ایده های ارباب رجوع، با آن‌ها به عنوان افرادی که دارای نیازها و توانایی های منحصر به فرد می باشند رفتار کنند . دانش آموزانی که دارای رفتارهای توأم با همدردی باشند از مهارت های اجتماعی برای کمک به دیگر اعضای سازمان به منظور رشد

و بالندگی آن‌ها، تقویت احساسات و هیجان های مثبت در آن‌ها و کمک به آن‌ها در جهت دستیابی به اهداف و نیازهایشان حمایت می کنند .که مجموع این عوامل در نهایت موجب شکوفایی و اثربخشی هر چه بیشتر دانش آموزان خواهد شد .گسترش هوش معنوی از طریق ارائه برنامه‌های پرورشی، به دانش آموزان کمک می‌کند تا محیط دانشگاه را، محوری قطعی از ساعات پویایی بیداری و زندگی خود تلقی کنند و به پشتوانه روحیه بخشی به دیگران و کسب روحیه از دیگران، هماهنگی با کارگروه‌ها و نشان دادن علاقه برای انجام فعالیت‌های جمعی و هم چنین، اعمال مدیریت تعارض و افزایش ظرف حسی و تحمل در برابر تضادها و اختلافات، در برقراری روابط سالم‌تر و موفقیت آمیزتر، مطلوب‌تر عمل و اقدام کنند. نتایج حاصل از این فرضیه همسو با پژوهش های شعبانی بهار و همکاران(۱۳۸۹)؛ گل پرور و همکاران(۱۳۸۹)؛ شاه حسینی و همکاران(۲۰۱۲)، جرفی و همکاران(۲۰۱۰)؛ ارنست و همکاران(۲۰۱۱)؛ شمس الدین و همکاران(۲۰۱۳) و با پژوهش باعزت و همکاران(۱۳۹۱) ناهمسو می باشد که دلایل این ناهمسویی را می‌توان ناشی از تفاوت جامعه آماری و نظام اداری و فرهنگ متفاوت سازمان های مورد مطالعه دانست.

فرضیه سوم پژوهش نتایج آزمون t به منظور مقایسه میانگین هوش معنوی دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد را نشان می دهد . بررسی ارزشهای t منعکس شده بیانگر آن است که بین هوش معنوی دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد تفاوت معنی داری وجود دارد(t=۳/۸۱). بررسی هوش معنوی دوگروه نشان می‌دهد که دختران نسبت به پسران از هوش معنوی بالاتری برخوردار هستند. نتایج نشان داد که دختران نسبت به پسران از هوش معنوی بالاتری برخوردار هستند به این معنا که دختران کمتر دچار اضطراب و افسردگی می شوند و عملکرد اجتماعی مطلوبی دارند .نتایج آزمون t به منظور مقایسه میانگین سلامت روانی دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد را نشان داد . بررسی ارزشهای t منعکس شده بیانگر آن است که بین سلامت روانی دانش آموزان دختر و پسر شهرستان خرم آباد تفاوت معنی داری وجود دارد(t=۲/۸۵). بررسی سلامت روانی دوگروه نشان می‌دهد که مردان نسبت به زنان از سلامت روانی بالاتری برخوردار هستند.(جدول۱).کافی(۱۳۷۳) در مطالعه خود بر روی ۱۱۰۲ دانشجوی تا زه پذیرفته شده در دانشگاه تهران نتیجه گرفت که بین جنسیت و سلامت روانی رابطه معنی داری وجود ندارد. لیکن تحقیقات بسیاری رابطه بین جنسیت و سلامت روانی را گزارش کرده اند . در همین راستا الفتی (۱۳۹۱) در

پژوهش های خود نتیجه گرفت که میزان شیوع افسردگی در دانش آموزان و دانـش آمـوزان مؤنـث نسبت به دانش آموزان و دانش آموزان مذکر به طور معنی داری بیشتر است . هومن نیز گزارش کرد که میزان برتری طلبی، پایداری هیجانی، تفکر بنیادی، تمایل به برقراری روابـط شخصـی و روحیـه خستگی ناپذیری مردان دانشجو به مراتب بیشتر از دانش آموزان دختر است در تبیین نتـایج حاصـل می توان گفت که زنان نسبت به مردان از زمینه های آسیب دیدگی بیشتری برخوردار هستند این امر از یک طرف به ویژگی های جنسیتی آنان مربوط می شود و از طرف دیگر بـه احساسـات و عاطفـه آنان برمی گردد. پیشنهاد می‌شود به منظور ایجاد احساس هدفمندی در دنیا، ابتدا زمینه‌های شـکل گیری حس معنویت نسبت به زندگی شخصی به وجود آید. به عبارت دیگر دانـش آمـوزان احسـاس هدف‌مندی و مفید بودن را در زندگی داشته داشـته باشـند امـروزه هـوش معنـوی و تـأثیر آن بـر شخصی، مورد توجه اکثر دانشمندان و صاحب نظران قرار گرفته است .بدین منظور بهتر است یک سری کلاسهای آموزشی در نظر گرفته شود تا بر میزان ترقی و پیشرفت افراد تأثیر مثبت بگـذارد . ودر رویارویی با مشکلات و استرس‌ها به جای کنار کشیدن، خود به استقبال چـالش‌هـا رفتـه و بـا وجود احتمال خطر از مقابله دست نکشند.

۵ مراجع

۱. اسهرلوس، وحیده(۱۳۹۱) تأثیر هوش معنوی مدیران بر عملکرد کارکنان سازمان‌های دولتی. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، دوره دوم. شماره۳.

۲. زارعی متین، حسن و خیراندیش، مهدی و جهانی، حوریه. (۱۳۹۰). شناسایی و سنجش مؤلفه‌های هوش معنوی در محیط کار؛ مطالعه موردی در بیمارستان لبافینژاد تهران، پژوهش‌های مدیریت عمومی، سال چهارم، شماره دوازدهم، صص ۹۴-۷۱

۳. غباری بناب باقر؛ سلیمی محمد؛ سلیانی لیلا؛ نوری مقدم ثنا.(۱۳۸۶) هوش معنوی . فصلنامه علمی پژوهشی اندیشهٔ نوین دینی .؛ سال سوم، شماره دهم.

۴. فرهنگی، علی اکبر؛ فتاحی، مهدی؛ واثق، بهاره. (۱۳۸۵). معنویت در محیط کار و نقش آن در بهبود رفتار شهروندی سازمانی، فصلنامه فرهنگ مدیریت، سال چهارم، شماره ۱۳ ، انتشارات دانشگاه تهران-پردیس قم، صص۶۳-۵

۵. مقیمی، محمد؛ رهبر، امیرحسین؛ اسلامی، حسن. (۱۳۸۶). معنویت سازمانی و تأثیر آن در خلاقیت ، کارکنان (رویکردی تطبیقی)، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال دوم، شماره‌های ۳ و ۴ . انتشارات انجمن ایرانی اخلاق در علوم و فناوری، تهران، صص۸۹-۸۵.

۶. نادری، ناهید؛ رجایی پور، سعید. (۱۳۸۹). مدیریت با رویکرد معنوی (شاخصهای ارزیابی تحقق معنویت در سازمان)، فصلنامه مطالعات اسلامی در علوم انسانی، سال اول، شماره اول، صص ۱۳۸

۷. نجمه حمید؛ زمستانی، حمید(۱۳۹۲). رابطه هوش معنوی و ویژگی های شخصیتی با کیفیت زندگی در دانشجویان پزشکی. مجله پزشکی هرمزگان سال هفدهم شماره چهارم مهر و آبان ۹۲ صفحات ۳۵۵-۳۴۷.

۸. *Abdel-Khalek AM(۲۰۱۰). Quality of life, subjective well-being, and religiosity in Muslim college students. Qual Life Res.*

۹. *Abdul Rani,A . Abidin.I , Ab Hamid,M(۲۰۱۳). The Impact of Spiritual Intelligence on Work Performance: Case studies in Government Hospitals of East Coast of Malaysia. The Macrotheme Review ۲(۳)*

۱۰. *Cloninger RC, Zohar AH.(۲۰۱۱) Personality and the perception of healthand happiness. Journal of Affective Disorder; ۱۲۸: ۲۴-۳۲.*
۱۱. *Chavoshi A, Talebian D, Tarkhorani H, Sedqi-Jala H, Fathi-Ashtiani A,(۲۰۰۸) The relationship between prayers and religious orientation with mental health, J Beha sci : ۲(۲): ۱۴۹-۱۵۶ [Persian].*
۱۲. *Duart CM,(۲۰۰۲) Help-seeking behaviors among latin college student, Dissertation Abstract international-B. Ct: ۶۲(۰۹): ۴۳۶۶.*
۱۳. *Emami H, Ghazinour M, Rezaeishiraz H(۲۰۰۷). Mental health of adolescents in Tehran, Iran. J Adolesc Health; ۴۱(۶): ۵۷۱-۶.*
۱۴. *Farahbakhsh S,(۲۰۰۴) A comparative study of mental health of Iranian search scholars regarding their academic variables, Educational research Quarterily,; ۲۸(۱): ۲۷-۳۷.*
۱۵. *Florkowski A, Gruszczy ński W, Wawrzy niak Z.(۲۰۰۱)Evaluation of psy chopathological factors and origins of suicides committed by soldiers, ۱۹۸۹ to ۱۹۹۸. Mil Med; ۱۶۶(۱): ۴۴-۷.*
۱۶. *Goldman RD, Fisher LJ, Howthorne G,(۲۰۰۴) WHO survey of prevalence of mental health disorders, ۲۹۲: ۲۴۶۷-۸.*
۱۷. *Goldberg DP, Hillier VF,(۱۹۷۹) A scaled version of genteral health questionnaire. Psychological Medicine; ۹: ۱۳۱-۱۴۵*
۱۸. *Golby, J. & Sheard, M. (۲۰۰۴). "Mental toughness and hardiness at different levels of rugby league". Personality and Individual Differences, ۳۷PP: ۹۳۳-۹۴۲.*
۱۹. *Holahan, C.J.,Moos, R.H. (۱۹۸۵). "Life atress and health : Personality coping and family support in stress resistance". Journal of Personality and Social Psychology, ۳, PP: ۷۳۹-۷۴۷*
۲۰. *Howard, J.H, Cunningham, D.A. Rechnitzer, P.A. (۱۹۸۶). "Personality (Hardiness) as moderator of job stress and coronary risk in type A individuals: a longitudinal study". Journal of Behavioral Medicine, ۹, PP: ۲۲۹۲۴۳-.*
۲۱. *Kaffi M, Mousavi V.(۲۰۰۶) The relationship between coping of strategies with stress and mental health in students of Gilan of*

university. The Journal of consulting of researches ۲۳

۲۲. Panahi,m. Ramazan-nejad, A (۲۰۱۱) Comparing Iranian national individual sport athletes strategies of coping with stress, Scholars research liberary. Anals of Biological Research. ۲(٦) ۱۳٥-۱۱٤

۲۳. Reeh.H.E, Hiebert.B, etal (۲۰۰۳) , Adolescence health : The relationship between health , locus of control , believes and behaviors. Journal of Evuidance and counseling ۱۲(٥۳). ۷– ۲۳.

۲٤. Shairi M, Atrifard M. Relationship hardiness, mental health and academic achievement.

۲٥. Psychological Science magazine ۱۳۸٥; ۱۸: ۱۰٦-۱۲٦. (Persian)

۲٦. Sisk, D. A. & Torrance. E. P. (۲۰۰۹). Spiritual intelligence: Developing higher consciousness. Buffalo, New York: creative Education Foundation press.

۲۷. Snell, S. A & Bohlander, G. W. (۲۰۰۷). Managing Human Resources. Thomson Publishing Company.

۲۸. Stavrova, O., Fetchenhauer, D & Schlosser, T. (۲۰۱۲). Why are religious people happy? The effect of the social norm of religiosity across countries. Social Science Research, ۳

۲۹. Yang, Ke-ping and Maou, Xiu-Ying. (۲۰۰۷). "A study of nurses spiritual intelligence: A cross-sectional questionnaire survey", international Journal of nursing studies vol. ٤٤, pp: ۹۹۹-۱۰۱۰.